

3. Четвериков В.В. Административно-правовые меры противодействия коррупции в деятельности исполнительной власти / В.В. Четвериков // Право и политика. – 2008. – № 2. – С. 303–308.

Стрельбицька Лілія Миколаївна,
завідувач кафедри цивільно-правових
дисциплін Національної академії
Служби безпеки України, доктор
юридичних наук, професор;

Стрельбицький Микола Павлович,
головний науковий співробітник
Національної академії Служби
безпеки України, доктор юридичних
наук, професор

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Вітчизняну корупцію часто і цілком обґрунтовано називають однією із найсерйозніших внутрішніх загроз національній безпеці України в сучасних умовах. Американський фахівець Джордан Сндрю з цього приводу у червні 2018 року заявив: «Якщо Україна провалить антикорупційну реформу, то і втрачають сенс усі інші її реформи». Апогей боротьби з корупцією в Україні свідомо чи ні співпав із радикальним реформуванням правоохоронної системи і Служби безпеки України, що й викликає потребу суспільно-правового осмислення цього процесу. Основними визнаними принципи такого реформування сьогодні є: ефективність; наступальність; підзвітність; інформаційна прозорість; конспірація в роботі; соціальний та правовий захист особового складу.

Особливої уваги тут заслуговують питання налагодження ефективного запобігання корупції, яке включає в себе усунення причин та умов, що сприяють формуванню злочинних намірів окремих недержавних організацій, іноземних спецслужб, груп та осіб; перешкоджання сформованих ними протиправних корупційних намірів; їх нейтралізація.

У цій діяльності має надаватись пріоритет співпраці з міжнародними інституціями та зарубіжними спецслужбами, в першу чергу США у сфері протидії корупції, виявлення та розшуку закордонних активів, одержаних від корупційних та інших злочинів, особливо політичної та владної корупції, подолати яку зусиллями вітчизняних спецслужб неможливо. Транснаціоналізація корупції, тобто її вихід за межі національної території, на сьогодні є глобальним світовим процесом. Це створює численні перешкоди для розвитку правових та соціального-економічних відносин, здійснює

дестабілізує вплив на державне управління слабо захищених на міжнародному рівні країн, підриває основи їх національної безпеки.

У зв'язку з цим варто нагадати, що, наприклад, у США завдання протидії організованій злочинності та корупції взагалі покладені на федеральні спеціальні служби та правоохоронні відомства, яких у США налічується понад сімдесят [1]. Частина цих спецслужб наділена тим чи іншим обсягом правоохоронних функцій, у тому числі й у сфері протидії корупції. Координує діяльність з протидії корупції та організованій злочинності Міністерство юстиції США, якому підпорядковується частина федеральних правоохоронних органів та окремі спеціальні служби.

Проблемою організованої злочинності та пов'язаної з нею корупції змушені займатися не лише правоохоронні органи, спеціальні служби та уряди окремих держав, а й впливові міжнародні структури, зокрема, Організація Об'єднаних Націй та інші. Найбільш загрозливий характер корумпованості чиновників та її масштаби сьогодні відзначається саме в Україні. Це обумовлює необхідність об'єднання в боротьбі з нею як внутрішніх зусиль так і зовнішніх, й міжнародного досвіду, який поки-що приживається у нас вельми неохоче й повільно. Корупція в Україні уже помітно підриває засади демократичного устрою, довіру до влади, порушує принципи верховенства права, справедливості й рівності перед законом, відповідальності за вчинене діяння, чесної конкуренції; призводить до зростання тіньової економіки та падіння авторитету держави у міжнародному співтоваристві. Корупційні схеми активно використовуються іноземними спецслужбами для агентурного проникнення в органи влади та державного управління України.

Міжнародний та вітчизняний досвід (протягом століття, зокрема, в Італії) показують, що корупція часто виступає ширмою прикриття для розвідувально-підривної діяльності проти держави, як і антикорупційні органи, через які може здійснюватись глибоке агентурне проникнення іноземних спецслужб в органи влади та державного управління. Олігархічно-корупційні структури здатні при певних умовах і фінансах, а на це іноземні спецслужби коштів не жаліють, перебирати на себе функції державного управління, як це сталося у свій час в Італії. Сьогоднішні грошові потоки в Україні і щедре «офіційне» фінансування окремих осіб є засобом ведення економічної війни проти України, коли грошові кошти вимиваються під всякими приводами (преміями, тарифами) із сфери економіки. Отже, Україні в процесі реформування своєї правоохоронної системи відповідно до вимог ЄС слід знайти оптимальний баланс між проведенням європейської інтеграції та забезпеченням ефективного функціонування власних правоохоронних органів, здатних подолати внутрішні та зовнішні загрози національній безпеці. Тому міжнародні норми не випадково відносять вимоги по забезпеченню національної безпеки і захисту від агентури впливу до внутрішньої прерогативи

самих держав. Отож, реформування практичної діяльності Служби безпеки України під час реалізації правоохоронної функції держави викликане необхідністю приведення її завдань, функцій і повноважень у відповідність з тією реальною роллю, яку вона згідно з Конституцією і законами України має виконувати як правоохоронний орган спеціального призначення, що забезпечує державну безпеку України.

Як це передбачено Законом [2], СБ України має надавати річний звіт про свою діяльність Комітету Верховної Ради з питань національної безпеки і оборони. Система парламентського нагляду за сектором безпеки має перманентно виключити можливість витоку від членів Парламенту конфіденційної інформації, попередити руйнацію оперативних спроможностей структур сектору безпеки в процесі реформ. Доцільно утворити окремий парламентський комітет, який займатиметься винятково наглядом за розвідувальними і контррозвідувальними органами держави, або незалежного експертного органу, підпорядкованого Парламенту.

Тут чітко мають бути визначені конкретні цілі, кінцеві терміни, що піддаються об'єктивній оцінці. Перейти від постійного вироблення концепцій реформ до створення єдиного координаційного органу у сфері контррозвідки. Покращити співробітництво з закордонними партнерами та спецслужбами. Використання закордонного досвіду практикувати лише після проведених ретельно підготовлених вітчизняних експериментів, адаптації до національних умов, аналогів яким у світі не існує.

Необхідно забезпечити соціальний і правовий захист професійних працівників спецслужб. Привести у відповідність фінансове, матеріально-технічне, кадрове забезпечення спецслужби зважаючи на загрози національній безпеці України, навантаження та ризиків, що випадають на співробітників СБУ в умовах триваючої гібридної війни. Забезпечити професіоналізацію підбору, підготовки, післядипломної перепідготовки, розстановки і виховання патріотичних, вірних державі кадрів, запобігання їх плинності. Оперативному складу мають бути створені необхідні умови та гарантії для своєчасного і повного розкриття ворожої діяльності проти України як ззовні так і зсередини.

Список використаних джерел

1. Савченко А. В. Правоохоронні органи США: місія, організаційна структура та застосування кримінального законодавства: навчальний посібник. Київ : Текст, 2003. 122 с.
2. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-12. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-b>.